

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРІЇ

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
освітньої програми «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента «ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРІЇ» підготовки магістра, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», за освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: Бондаренко Г. В., професор кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, кандидат історичних наук, професор.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
протокол № 3 від 30 вересня 2021 р.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Гаврилюк С. В.)

Зі змінами силабус освітнього компонента перезатверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

 (Гаврилюк С. В.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативний
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність 027 Музєєзнавство, пам’яткознавство	Рік навчання 1-й Семестр 1-й
ІНДЗ: є_		Лекції 28 год.
	Практичні (семінарські) 26 год.	
	Лабораторні ____ год.	
	Самостійна робота 86 год.	
	Освітня програма Музєєзнавство, пам’яткознавство, культурний туризм	Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	Українська	Навчальний план 2020 р.

II. Інформація про викладачів

ППП: Бондаренко Геннадій Васильович

Науковий ступінь: кандидат історичних наук.

Вчене звання: професор.

Посада: професор кафедри музєєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Контактна інформація: 0978983706, e-mail: bgv1946@ukr.net

Дні занять: див. електронний розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація.

Розвиток історичного пізнання – це постійний процес інтелектуальної інтеграції історичних напрямів, шкіл, пошук вдосконалення історичних досліджень і глибокого розуміння історичного процесу. Здобувачі освіти мають усвідомити, що дослідницька діяльність не може обмежуватися одним підходом, однією методологією. Чим більше використовується методологій, тим глибше дослідження. Отже, кожен підхід є певним історичним досвідом, який необхідно використовувати, залучаючи розроблені методики й технології історичного дослідження як важливий інструментарій професійної діяльності. Вербальний і графічний, нейронний і смисловий рівні сприймання у процесі формотворення історичних знань є важливою історико-педагогічною технологією, яку має створювати та використовувати кожен відповідно до його науково-педагогічних потреб і можливостей.

2. Пререквізити: (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни: історія України, вступ до спеціальності, історіографія, філософія).

Постреквізити: ОК Методологія та організація наукових досліджень. Знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даного ОК, будуть потрібні

для написання випускної кваліфікаційної роботи; здійснення самостійної дослідницької діяльності.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента ознайомлення здобувачів освіти з «Теорією та методологією історії» і оволодіння ними знання про теорію і методологію історичного пізнання та навиків здійснення історичного наукового дослідження.

Основними **завданнями** вивчення курсу є: оволодіння понятійно-категоріальним апаратом історичної науки; розуміння проблем історичного пізнання та історичного процесу; ознайомити здобувачів освіти з шляхами формування історичного мислення; показати взаємозв'язки теорії і методології історії з іншими історичними науками; дати уявлення про розвиток науки і методології історії в Україні.

Результати навчання (компетентності). Вивчення освітнього компоненту дозволить студенту набуті наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у музеєзнавстві, пам'яткознавстві при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту.

ЗК6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми..

Спеціальні (фахові) компетенції:

СК4. Здатність науково-дослідної, науково-педагогічної та управлінської діяльності.

СК5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення культурної спадщини.

СК9. Здатність здійснювати наукові дослідження, у тому числі з музеєзнавчої, пам'яткознавчої та історичної проблематики.

СК10. Здатність застосовувати наукові знання з історії у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (РН):

РН11. Застосовувати набуті знання для проведення науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

РН15. Аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, оцінювати найважливіші суспільні події та явища в історичному контексті.

РН17. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах з методологічних позицій сучасності для розв'язання професійних завдань.

РН18. Дотримуватися і реалізовувати основні засади методологічних підходів до охорони праці та безпеки життєдіяльності.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ. (семінар.)	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні проблеми історичного пізнання						
Тема 1. Історичний процес та історичне пізнання – дві сторони історичної науки. Розглядаються поняття історичний процес і процес історичного пізнання на основі розуміння історичної альтернативи та з позицій історизму.	5	2	2		1	Б/ДС/ 5

Тема 2. Методологія історичної науки від найдавніших часів до середини XIX ст. Розглядаються питання виникнення і розвитку історичної науки від найдавніших часів. Подається характеристика етапів розвитку	4	2		2		Б, ДС
Тема 3. Формування історичного мислення в Україні та його вплив на історичне пізнання. Процес формування історичного мислення в Україні розглядається від другої половини XIX ст. Розглядаються основні праці українських істориків, зокрема, М. Костомарова, М. Маркевича, М. Драгоманова, М. Грушевського.	6		2	4		Б, ДС/5
Тема 4. Питання теорії історичного пізнання в радянській історичній науці та історіософії. Визначаються основні періоди розвитку радянської історіографії. Характеризується марксистський підхід в історичній науці та теорії і практиці історичного пізнання.	6	2		4		Б, ДС
Тема 5. Цивілізаційні підходи до вивчення історичного процесу. Характеристика праць О. Шпенглера і А. Тойнбі. Наголошується на основних критеріях дослідження цивілізацій і, зокрема, на достатності або самодостатності полів історичних досліджень.	6		2	4		Б, ДС, П, Р/5
Тема 6. Напрями розвитку історичного пізнання буржуазною наукою. Характеризуються окремі напрями розвитку історичного пізнання XIX–XXI ст. Позитивізм і неопозитивізм, неокантіанство, теорії	6	2		4		Б, ДС

конвергенції і постіндустріального суспільства тощо.						
Тема 7. Формування теоретичних та методологічних підходів до історії кінця ХІХ - початку ХХ ст. Аналізуються підходи до розвитку історичного пізнання та історичної науки в цілому, а також використання методів соціології, соціальної педагогіки і психології.	6	2		4		Б, ДС
Тема 8. Історичні течії та наукові школи кінця ХІХ ст. Характеристика наукових шкіл В.Ключевського, М. Соловйова, В. Антоновича, М.Грушевського та ін., які існували в часи Російської та Австро-Угорської імперій.	6		2	4		Б, ДС/5
Тема 9. Сучасні підходи до вивчення історичного процесу Розглядаються проблеми появи нових методологій як: історія повсякденності, усна народна історія, психоісторичний аналіз, «кінець історії» за Ф.Фукоямою.	5	2		2	1	Б
Тема 10. Роль народних мас і особи в історичному процесі. Розглядається гомерівський і новий підходив історичній науці як методології історичного пізнання. Окреслюється важлива проблема ролівождів, героїв у житті суспільства і ролі народних мас.	6		2	4		Б/5
Тема 11. Виникнення історії у стародавні часи. Аналізуються шляхи виникнення і розвитку історичної науки від Геродота, Фукідіда, Плутарха, Лівія, Тацита тощо	6	2		4		Б

Тема 12. Історична наука в умовах середньовіччя. Характеризуються шляхи розвитку історичної науки від часів створення нових держав після падіння Римської імперії.	5			4	1	Р /5
Тема 13. Наукові підходи і напрями вивчення історичного процесу. Розглядаються питання історіографії та методології з позицій формування наукового історичного мислення на основі відкриттів М.Коперніка, Г. Галілея, І.Ньютона, Ч. Дарвіна та ін.	6		2	4		Б, ДС, Р /5
Тема 14. «Ідея історії» Р. Колінгвуда. Розглядається методика і методологія вченого на основі його концепції розуміння історичного процесу та історичного пізнання.	3			21		Р/5
Разом за змістовим модулем 1	76	14	12	46	4	40 балів
Змістовий модуль 2. Формування знань понятійно-категоріального апарату історичної науки.						
Тема 15. Основні поняття і категорії історичного процесу та теорії і практики історичного пізнання. Загальна характеристика понятійно-категоріального апарату історичної науки об'єктивного і суб'єктивного спрямування.	5	2		2	1	Б, ДС
Тема 16. Питання історичної класифікації та періодизації. Розглядаються питання типології, групування і систематизації в історичних дослідженнях та використання історичної періодизації – ера, період, етап	6		2	4		Б/5
Тема 17. Джерела і факти історичного процесу. Характеризуються питання розуміння використання в історичних дослідженнях джерел і фактів як слідів діяльності суспільства.	6	2		4		Б

Тема 18. Поняття історичної істини. Вивчення понять і категорій історичних правди і реальності, які ведуть до пізнання історичної істини.	6		2	4		Б/5
Тема 19. Поняття історичних часу і простору. Розглядаються проблеми абсолютного, історичного, паралельного, уявного часу та розуміння сакрального часу і просторові уявлення від безмежності до конкретного історичного простору.	6	2		4		Б
Тема 20. Формування історичного мислення: поняття і категорії. Характеристика етапів: міфологічний, релігійно-міфологічний, природничо-математичний, науковий у розвитку історичного мислення.	4	2		2		Б/Д
Тема 21. Поняття історичної волі і долі. Трансцендентність. Вивчається проблема розуміння і можливостей вивчення та прогнозування спрямування історичного процесу.	5		2	2	1	Б/Д/5
Тема 22. Об'єктивізм і суб'єктивізм історичного пізнання. Розглядаються поняття і категорії історичного пізнання, використання загально-методологічних і конкретно-методологічних принципів в історичних дослідженнях.	7	2		4	1	Б/Д
Тема 23. Історизм – основа теорії і практики історичного пізнання. Вивчається питання використання історизму з просторово-часових позицій історичного пізнання.	5	2		2	1	Б/Д/5

Тема 24. “Образ іншого” та іншування як проблема в історичній науці. Характеризується важливий процес ставлення представників різних соціальних, етнічних, релігійних, політичних спільностей сучасності до інших.	4		2	2		Б/5
Тема 25. Видинаукових робіт та їх структура. Розглядаються питання створення дипломних і магістерських робіт, підготовка наукових статей, монографій, структура кандидатських і докторських дисертацій.	6		2	4		Б/5
Тема 26. Формування теоретичних та методологічних підходів до історії у новий час. Розглядається проблема вибору методології для історичного дослідження.	5	2		2	1	Б/Д
Тема 27. Практика дослідження, вивчення і розуміння історичного процесу. Про використання в методології нових методик і технологій вивчення історії.	5	2		2	1	Б/Д
Тема 28. Характеристика джерел і літератури з методології історії. Подається огляд сучасної наукової вітчизняної та зарубіжної історіографії.	4		2		2	Б/5
Разом за змістовим модулем 2	74	14	14		406	35
Поточний контроль разом за 1 і 2 змістовий модуль						75
Активна участь у роботі семінарських занять						10
ІНДЗ						15
Всього годин / Балів	150	28	26		86	100

*Форма контролю: Б – бесіда, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо, П – мультимедійна презентація.

6. Завдання для самостійного опрацювання:

1. Визначення історії як історичної науки.
2. Поняття історичного процесу.
3. Історичне пізнання як теорія та практика розуміння дослідження і вивчення історичного процесу.
4. Поняття методології історичної науки.
5. Історіософія та філософія історії.
6. Міфологічне розуміння історії.
7. Релігійне розуміння історії.
8. Погляди на історію в античний час й ідеї гуманізму.
9. Романтична історіографія.
10. Ідеї просвітництва в історіографії.
11. Провіденціалізм у розумінні пізнання історичного процесу.
12. Огюст Конт й ідеї позитивізму.
13. Ідеї позитивізму в західній та українській історіографії.
14. Діалектика й логіка пізнання Гегеля.
15. Соціологія й історична наука.
16. Народницька й державницька течії в українській історичній науці.
17. Школи аналів.
18. Марксистський підхід до розуміння історичного процесу.
19. Радянська історична наука та її методологія.
20. Смысл історії М. Бердяєва та його критика комунізму.
21. Ідеї державності та націоналізму в українській історіографії.
22. Школа М. Грушевського.
23. Ідея історії Р. Колінгвуда.
24. Марк Блок про ремесло історика.
25. Критика історизму К. Поппера.
26. “Осьовий час” К. Ясперса.
27. Цивілізаційний підхід до вивчення та розуміння історії. Цивілізація - самодостатнє поле історичного дослідження О. Шпенглера й А. Тойнбі.
28. “Кінець історії” Ф. Фукоями.
29. Культурологічний підхід до розуміння та вивчення історії.
30. Психоісторія.
31. Усна народна історія
32. Історія повсякдення.
33. Загальнометодологічні та конкретно методологічні принципи.
34. Принцип історизму – основа історичного пізнання.

35. Поняття історичного часу.
36. Поняття історичного простору.
37. Історична альтернатива.
38. Розуміння незворотності історичного процесу.
39. Історичне джерело.
40. Історичний факт.
41. Історична подія.
42. Історичне явище.
43. Історична пам'ять.
44. Історична свідомість.
45. Історичне мислення.
46. Історичний досвід.
47. Історична правда.
48. Історична реальність.
49. Історична істина.
50. Історична оцінка й аксіологія.
51. Історична тенденційність.
52. Цілеспрямованість і стихійність історичного процесу.
53. Історична доля.
54. Історична воля.
55. Доля людини як історичне джерело.
56. Роль народних мас й особи в історії.
57. Сучасні проблеми становлення та розвитку історіософії в Україні.
58. Класифікація в історичних дослідженнях: групування, типологія, систематизація.
59. Проблеми періодизації в історичній науці.
60. Формування структури та змісту наукової роботи: реферату, статті, курсової, дипломної, магістерської робіт й монографії.

Індивідуальне науково-дослідне завдання:

Написати реферат, присвячений використанню певної методології, що використовується у ході написання кваліфікаційної роботи (до 15 сторінок, шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал – 1. Поля: ліве – 3 см, верхнє – 2 см, праве – 1,5 см, нижнє – 2 см). Враховується зміст, структурованість тексту, дотримання академічної доброчесності, технічних вимог, вміння представити результати дослідження аудиторії. Максимальна оцінка – 10 балів.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання здійснюється відповідно до “Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки” від 29 червня 2022 р. (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf) та з врахуванням політики щодо академічної доброчесності. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях (75 балів), підготовки ІНДЗ (15 балів). Передбачено обов’язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, що оцінюється у 10 балів. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати навчальні заняття, систематично засвоювати теоретичний матеріал, активно працювати на семінарах та лекціях, брати участь в обговоренні проблемних і дискусійних питань.

Викладач на початку вивчення курсу ознайомлює здобувачів вищої освіти із політикою оцінювання, визначає дедлайни (зазначаючи терміни здачі усіх видів запланованих робіт). Продовження дедлайну можливе лише у зв’язку з форс-мажорною ситуацією та за наявності документів, що її підтверджують. За поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування тощо) і за умови погодження з деканом факультету навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в тому числі і в online формі.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); при виконанні завдань самостійної роботи та індивідуально-дослідного завдання робити посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права. Недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час занять та проведення модульного контролю в цілях, якщо це не пов’язано із навчальним процесом.

Консультації надаються оффлайн (в аудиторії згідно графіку) та онлайн (через платформу Teams, за допомогою електронної скриньки).

Окремі теми, змістовий модуль, самостійна робота, ІНДЗ чи освітня компонента може бути перезараховано здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» від 29 червня 2022 р. (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

V. Підсумковий контроль

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Перелік питань до заліку:

1. Дати визначення історії як науки?
2. Чому без знання минулого не може бути перспектив у майбутньому?
3. Визначити дві сторони історії.
4. Чим відрізняється минуле від історії?
5. Яка різниця між фактом історичним та фактом історіографічним?
6. Яка різниця між політичним й історичним мисленням?
7. Що означає поняття „історичність”?
8. Що є спільного між поняттями «історична пам’ять», «історична свідомість», «історичне мислення»?
9. Чому історична пам’ять ретроспективна?
10. Чому історична свідомість ретроспективна та презентативна?
11. Чому історичне мислення може бути обернене в минуле та спрямоване в майбутнє?
12. Обґрунтувати потрібність історичного досвіду для розвитку людства.
13. Охарактеризувати «осьовий час» К. Ясперса як методологію історичного пізнання.
14. Охарактеризувати цивілізаційний підхід Шпенглера-Тойнбі як методології історичного пізнання.
15. У чому сутність культурологічного підходу до вивчення історії?
16. У чому сутність формаційного підходу до вивчення історії?
17. Які причини спонукають до переходу від однієї формації до іншої?
18. У чому смисл історії за М. Бердяєвим?
19. Що означає «кінець історії» за Ф. Фукоямою та С. Кримським?
20. Чому психоісторичний аналіз використовується як методологія історичного пізнання?
21. Чому усна народна історія використовується як методологія історичного пізнання?
22. Чому вчені М. Копернік, Г. Галілей, Ф. Бекон, Й. Кеплер, Т. Гоббс своїми відкриттями у XVI і XVII ст. вплинули на зміни світогляду й розширили уявлення про світ?
23. Чому історія повсякденності використовується як методологія історичного пізнання?
24. Як відбувався процес формування української нації за Михайлом Грушевським?
25. Як відбувався процес формування української, білоруської і російської нації за В. Карамзіним, В. Ключевським, С. Соловйовим?
26. Якою є роль народних мас в історичному процесі?
27. Якою є роль особи в історичному процесі?
28. Якою є роль особи в історичному пізнанні?
29. Обґрунтувати етапи формування наукового історичного мислення?
30. У чому полягає об’єктивність і суб’єктивність історичного пізнання?
31. Навести приклад і обґрунтування загальнометодологічних принципів історичного пізнання?
32. Навести приклад і обґрунтування конкретно-методологічних принципів історичного пізнання?
33. Яка різниця між історичною ціллю та метою?
34. Чи можливо написати об’єктивну історію людства, держави, народу?
35. Якою є загальноприйнята періодизація історичного часу?
36. Чим відрізняється міфологічно-релігійне мислення від історичного?
37. Пояснити різницю між лінійним і циклічним часом?
38. Що означає в історичному пізнанні паралельний альтернативний час?
39. Чим відрізняється історичний час від уявного?
40. Чим відрізняється історичний час від сакрального?
41. Який зв’язок між політичною волею та історичною долею?
42. Що є спільного і яка відмінність між історичним фактом та історичними подією і явищем?

43. Як відбувається процес досягнення історичної істини?
44. Що означає тенденційність в історичному процесі?
45. Що означає тенденційність в історичному пізнанні?
46. Яка різниця між історичними правдою і реальністю та історичною істиною?
47. Яке значення має історична правда й історична реальність на шляху до пізнання історичної істини?
48. У чому сутність принципу історизму?
49. Обґрунтувати етапи розвитку цивілізацій за Шпенглером-Тойнбі.
50. Що означає поняття «відкрите суспільство» за К. Поппером?
51. Якою є в Україні система підготовки кадрів історичної науки за кваліфікацією?
52. Які наукові ступені та вчені звання визначають найбільш кваліфіковані кадри історичної науки?
53. Які види наукових робіт в історичній науці?
54. Охарактеризувати поняття «соціальний лад»?
55. Охарактеризувати поняття «політичний лад»?
56. Охарактеризувати поняття «економічний лад»?
57. Яка різниця між поняттями «філософія історії» та «історіософія»?
58. Яка різниця між формальною та діалектичною логікою в історичному пізнанні?
59. Чи можна в історичній науці робити передбачення?
60. Чому можна в історичній науці прогнозувати майбутнє?
61. Яке значення має і на чому ґрунтується історичний досвід?
62. Яке значення має поняття «історична альтернатива» для історичного пізнання?
63. Що означає поняття «нове політичне мислення» кінця ХХ – початку ХХІ століть?
64. Обґрунтувати основні загальнолюдські цінності.
65. Яке значення історичної оцінки в історичному пізнанні?
66. Що означає поняття «історична еліта»?
67. Що означає поняття «гомерівський підхід до вивчення історії»?
68. Що означає маргінальність розвитку цивілізації?
69. Що означає поняття «криза історичного мислення»?
70. Що означає поняття «історична інтерпретація»?
71. Яке значення має історична оцінка для історичного пізнання?
72. Яке значення надає людському інтелекту К. Ясперс для створення концепції «осьового часу»?
73. Яке значення і що спільного в історичному процесі має політична воля й історична доля?
74. Яке значення у процесі історичного пізнання має політична воля?
75. Чи можливо створити «найсправедливішу й найправдивішу» історію суспільства?

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

ВІІ. Рекомендована література

1. Бондаренко Г. Історичне пізнання : питання теорії і практики. Луцьк : Ред.- вид. від. Волин. держ. ун-ту, 1988. 228 с.
2. Гошовський М., Кучерявий І. Ідея прогресу у світовій філософії. Київ : Вища шк., 1993. 346 с.
3. Грушевський М. Твори : у 50 т. Т. 1. Львів : Світ, 2002. 592 с.
4. Зашкільняк Л. О. Методологія історії. Львів : Львів. держ. ун-т ім. І. Франка, 1999. 228 с.
5. Колесник І. І. Українська історіографія (XVIII – початок XX ст.). Київ : Вища шк., 2000. 256 с.
6. Колінгвуд Р. Ідея історії. Київ : Основи, 1996. 615 с.
7. Коляструк О. А. Методологія історії повсякдення. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Сер. : Історія. 2011. № 982, вип. 44. С. 8–21.
8. Космина В. Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 310 с.
9. Кримський С. «Кінець історії» чи метаісторія? *Collegium*. 1994. № 1. С. 28–40.
10. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Київ : Основи, 1994. Т. 1 554 с.; Т. 2. 573 с.
11. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Львів : Світ, 1999. 352 с.
12. Ніцше Фрідріх. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ : Основи, 1993. 415 с.
13. Павленко Ю. Історія світової цивілізації : Соціокультурний розвиток людства : Навч. посіб. Київ : Либідь, 1996. 360 с.
14. Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст. : Хрестоматія. Львів : Світ, 1995. С. 132–134, 155, 350–351, 541–551, 577, 743–753.
15. Поппер К. Злиденність історизму. Київ : Абрис, 1994. 192 с.
16. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Київ : Основи, 1995. Т. 1. 444 с.; Т. 2. 494 с.
17. Потульніцький В. Українська та світова історична наука. *Український історичний журнал*. 2000. № 1, 2, 3, 4.
18. Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського. Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 1. Київ : Наук. думка, 1991. С. XLIII–LXXIII.
19. Прицак О. Арнольд Джозеф Тойнбі та його твір. Тойнбі А. Дослідження історії. Т. 2. Київ : Основи, 1995. С. 363–374.
20. Розвиток історичного мислення як засіб формування особистості, її інтелекту та творчих здібностей. Збірник статей : *Праці Всеукр. наук.-практ. конф. 7–10 грудня 1999 р.* Одеса : Астропринт, 1999. 216 с.
21. Сучасна українська історіографія : проблеми методології та термінології : матеріали Всеукр. наук.-методол. семінару (Київ, 17 черв. 2004 р.). К. : [б. в.], 2005. 108 с.
22. Тойнбі А. Дослідження історії. Київ : Основи, 1995. Т. 1. 614 с.; Т. 2. 406 с.
23. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ : Кобза, 1992. 230 с.
24. Шкільна історія очима істориків-науковців. Матеріали робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України. Упорядкув. і ред. Н. Яковенко. К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2008. 128 с.
25. Ящук Т. Філософія історії. Курс лекцій. К. : Либідь, 2004. 535 с.
26. Kelley D.R. *Faces of History: Historical Inquiry from Herodotus to Herder*. New Haven–London, 1998. 352 p.

Методичне забезпечення

1. Бондаренко Г. Теорія і методологія історії. Луцьк: Ред.- вид. від. Волин. нац. ун-ту, 2011. 196 с.
2. Історіографічний словник: Навчальний посібник / За ред. С. І. Посохова. Харків : Східно-регіон. центр гуман.-освіт. ініціатив, 2004. 340 с.
3. Павленко Ю. Історія світової цивілізації : Соціокультурний розвиток людства : Навч. посіб. К. : Либідь, 1996. 360 с.
4. Словник історичних термінів і понять / Упоряд. А. О. Данильєв, Л. І. Калініна, В. К. Терещенко. Луганськ : Янтар, 2000. 112 с.

ДОДАТОК

Зі змінами силабус освітнього компонента перезатверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

протокол № 3 від 20 жовтня 2022 р.

Структура освітнього компонента зі змінами у зв'язку із малокомплектною академічною групою на 2022/2023 н. р. (наказ ректора ВНУ імені Лесі Українки № 188-з від 30.05.2022 р.).

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативний
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання 1-й Семестр 1-й
ІНДЗ: є_		Лекції 14 год.
	Практичні (семінарські) 14 год.	
	Лабораторні ____ год.	
	Самостійна робота 122 год.	
	Освітня програма Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм	
	Освітній ступінь магістр	Консультації ____ год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	Українська	Навчальний план 2020 р.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ. (семінар.)	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні проблеми історичного пізнання						
Тема 1. Історичний процес та історичне пізнання – дві сторони історичної науки.	6	2		4		Б/ДС
Тема 2. Методологія історичної науки від найдавніших часів до середини XIX ст.	4	2		2		Б, ДС
Тема 3. Формування історичного мислення в Україні (друга половина XIX ст.) та його вплив на історичне пізнання.	6		2	4		Б, ДС/10

Тема 4. Питання теорії історичного пізнання в радянській історичній науці та історіософії.	6	2		4		Б, ДС
Тема 5. Цивілізаційні підходи до вивчення історичного процесу.	6		2	4		Б, ДС, П, Р/10
Тема 6. Напрями розвитку історичного пізнання буржуазною наукою.	10	2		8		Б, ДС
Тема 7. Формування теоретичних та методологічних підходів до історії кінця ХІХ – початку ХХ ст.						
Тема 8. Історичні течії та наукові школи кінця ХІХ ст.	6		2	4		Б, ДС/10
Тема 9. Сучасні підходи до вивчення історичного процесу.	5	2		3		Б, Р
Тема 10. Роль народних мас і особи в історичному процесі.	6			6		Р
Тема 11. Виникнення історії у стародавні часи.	6			6		Р
Тема 12. Історична наука в умовах середньовіччя.	5			5		Р
Тема 13. Наукові підходи і напрями вивчення історичного процесу.	6		2	4		Б, ДС, Р /10
Тема 14. «Ідея історії» Р. Колінгвуда.	4			4		Р
Разом за змістовим модулем 1	76	10	8	58		40 балів
Змістовий модуль 2. Формування знань понятійно-категоріального апарату історичної науки.						
Тема 15. Основні поняття і категорії історичного процесу та теорії і практики історичного пізнання.	6	2		4		Б, ДС
Тема 16. Питання історичної класифікації та періодизації.	6			6		Б
Тема 17. Джерела і факти історичного процесу.	12	2		10		Б
Тема 18. Поняття історичної істини.						
Тема 19. Поняття історичних часу і простору.						
Тема 20. Формування історичного мислення: поняття і категорії.	8		2	6		Б/Д/10

Тема 21. Поняття історичної волі і долі. Трансцендентність.						
Тема 22. Об'єктивізм і суб'єктивізм історичного пізнання.	6			6		Б/Д
Тема 23. Історизм – основа теорії і практики історичного пізнання.	6			6		Б/Д
Тема 24. “Образ іншого” та іншування як проблема в історичній науці.	8		2	6		Б
Тема 25. Види наукових робіт та їх структура.	6			6		Б
Тема 26. Формування теоретичних та методологічних підходів до історії у новий час.	6			6		Б/Д
Тема 27. Практика дослідження, вивчення і розуміння історичного процесу.	6			6		Б/Д
Тема 28. Характеристика джерел і літератури з методології історії.	4		2	2		Б/10
Разом за змістовим модулем 2	74	4	6	64		30
Поточний контроль разом за 1 і 2 змістовий модуль						70
Активна участь у роботі семінарських занять						5
Виконання завдань самостійної роботи						10
ІНДЗ						15
Всього годин / Балів	150	14	14	122		100